

Rapport fra erfaringsutvekslingsseminar for
forsøksprosjektene
5.-7. januar 1987

**Bolig- og miljøfornyelse i
etterkrigstidas boligområder**

Prosjektrapport 24

Rapport fra erfarings-
utvekslingsseminar
for forsøksprosjektene
5. - 7. januar 1987

**Bolig- og miljøfornyelse
i etterkrigstidas boligområder**

ISBN 82-536-0255-3

UDK 711.58:711.16

Opplag 200 eksemplarer

Trykk: NORSK REGNESENTRAL

© Norges byggforskningsinstitutt

NBI/Byggforsk

Adresse: Forskningsveien 3B

Postboks 123, Blindern, 0314 OSLO 3

Tlf. (02) 46 98 80, telefax (02) 69 94 38

INNHold

	Side
Forord	3
1. Innledning	5
Hensikten med seminaret	5
Deltakerne	5
Program og arbeidsform	5
Innholdet i rapporten	6
2. Mandag 5. januar 1987	7
Åpning av seminaret	7
Mål for seminaret og forsøksvirksomheten	8
Orientering fra prosjektene	9
Sofienberg Nabosentral (s. 11)	
Søbstadmyra B/L (s. 12), Bamble kommune, Bamble bomiljøprosjekt (s. 13), Hauketoprosjektet (s. 14), Prestestien (s. 15), Stavangergata (16)	
Mobilisering og videreføring	17
Hauketoprosjektet (s. 20), Sofienberg Nabosentral (21)	
3. Tirsdag 6. januar 1987	22
Om rapportering og evaluering	22
Gruppearbeid: Evaluering og rapportering	25
Hauketoprosjektet (s. 26), Søbstadmyra (s. 27) Stavangergata (s. 28), Bamble (s. 29), Sofienberg Nabosentral (s. 30), Prestestien (s. 31) Prestestien 2 (s. 32)	
Ny programpost: Mobilisering på Søbstadmyra	33
Mot en ny bydel - Oppsal	34
4. Onsdag 7. januar 1987	36
Uteområdene i Prestestien	36
Individuell påbygging i borettslag	37
Styrking av bolig- og miljøfornyelsen: Hageselskapet med for å rette oppmerksomheten mot utearealene	38
Oppsummering og seminarevaluering	40
Neste seminar: Hadeland, 16.- 18.september 1987	44
Vedlegg:	
1. Deltakerliste (s. 45)	
2. Program (s. 47)	
3. Ros & ris-skjema (s. 49)	
4. Tema for drøftinger på seminaret (skjema, s. 52)	

FORORD

Norges byggforskningsinstitutt (NBI) arbeider med et faglig utviklingsprogram for feltet **Bolig- og miljøfornyelse i etterkrigstidens boligområder.**

Programmet omfatter forskning, forsøk og informasjon. Det er finansiert av Kommunal- og arbeidsdepartementet, Husbanken, Miljøverndepartementet, byene Oslo, Bergen og Trondheim, Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL) og Oslo Bolig og Sparelag (OBOS).

Prosjektet varer i vel tre år. Vi har derfor laget en uformell publikasjonsserie for å få formidlet aktuelt stoff fra prosjektet underveis.

Forskningssjef Anne Sæterdal og prosjektleder Susanne Søholt arbeider med prosjektet ved NBI, og ved NBBL er arkitekt Mette Sjølie faglig ansvarlig.

Denne rapporten er referat fra den andre prosjektsamlingen for forskningsvirksomheten. Den er først og fremst beregnet på dem som arbeider innenfor forsøkene. Rapporten er laget av forsker Anne Vislie, Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR). Hun er medarbeider i prosjektet i 1987 og arbeider blant annet med evalueringsopplegg for forsøkene.

Anne Sæterdal
forskningssjef

Susanne Søholt
prosjektleder

OPPFØLGINGSSEMINAR FOR FORSØKSPROSJEKTENE

1. INNLEDNING

1.1 Hensikten med seminaret.

Seminaret var et ledd i Norges byggforskningsinstituttets (NBI) veiledningsvirksomhet i forhold til prosjektene innenfor forsøksordningen "Bolig- og miljøfornyelse". Det var andre gang et slikt seminar ble holdt.

NBI ser det som viktig at prosjektene innenfor samme forsøksordning som har likeartede oppgaver og problemer får anledning til å møtes og utveksle erfaringer. Dette gir nye impulser og inspirasjon og bidrar til læring.

Seminaret ville også gi prosjektene anledning til å diskutere sine interne forhold i ro og mak; noe de kanskje ikke har så god anledning til ellers.

Det var også et mål med seminaret å formidle teori og ideer i forbindelse med rapportering, mobilisering og evaluering. I tillegg ville en formidle inntrykk fra noen konkrete boligområder og forbedringsprosjekter der.

1.3 Deltakerne.

6 prosjekter var representert på seminaret. Foruten prosjektledere deltok beboere, representanter for kommunale myndigheter og for boligkooperasjonen. (Se deltakerliste, vedlegg 1)

1.4 Program og arbeidsform.

Seminaret var lagt opp som en veksling mellom innlegg, plenumsdiskusjoner, gruppearbeid og fremvisning av video. Dessuten ble det lagt vekt på å få til "koblinger" slik at de som hadde spesielt behov for det fikk anledning til å snakke sammen.

Seminaret la opp til en arbeidsform hvor det ble forventet at alle deltakerne var aktive. Deltakerne hadde dessuten muligheter til å påvirke programmet underveis i en viss utstrekning. (Se forøvrig program, vedlegg 2)

1.5 Innholdet i rapporten.

Rapporten har programmet som ramme. Det vil si at den følger den samme kronologiske rekkefølge som seminaret.

Rapporten inneholder korte referater av plenumsinnleggene.

Når det gjelder referat fra gruppearbeidene vil disse bestå i avskrift av de flip-over arkene som gruppene selv skrev. Selvom hver enkelt gruppe har kopi av sine ark, tar vi dem med her for å få dem samlet. Det er imidlertid sannsynlig at de for en utenforstående kan virke noe "kryptiske".

2. MANDAG 5. JANUAR 1987

2.1 Apning av seminaret ved konsulent Tore Johannesen, Kommunal- og Arbeidsdepartementet (KAD) og forskningsleder Anne Sæterdal, NBI.

Bakgrunn for virksomheten.

Tore Johannesen har nylig overtatt arbeidet med feltet bolig- og miljøfornyelse i departementet. Han understreket behovet for at noe blir gjort med etterkrigstidens konsentrerte bebyggelse, uten å kunne love stor statlig innsats i åra framover.

Han poengterte videre at dokumentasjon og rapportering fra forsøkene er meget viktig for å få fram erfaringer fra en forsøksperiode. Det er like viktig å få fram negative som positive erfaringer, fordi en kan lære av begge deler. Hovedsaken er at de har overføringsverdi. Dokumentasjonen og erfaringene som kommer fram fra forsøksvirksomheten kan på sikt få betydning for utforming av offentlig boligpolitikk, både på kommunalt og statlig nivå. Dette bør inspirere prosjektene i rapportskrivningen.

Imidlertid har de som finansierer forsøkene forskjellige forventninger. Noen er mer interessert i å løse konkrete problemer enn å skaffe generelle erfaringer.

Johannesen sa at hovedsaken ved dette seminaret var å lære prosjektene opp til dokumentasjon, evaluering og rapportering. For ham selv var det en fin måte å bli kjent med prosjektene og problemstillingene.

Han kom også inn på de økonomiske sidene ved forsøksordningen. Dagens ordning er redusert i forhold til hvordan det var inntil 1985. I forbindelse med denne forsøksordningen ytes det ikke bidrag til investeringer,

men bare til drift av forsøket, som oftest lønn til prosjektleder.

Statens holdning er at det som har med bolig- og miljøfornyelse å gjøre er et lokalt ansvar, og staten vil derfor ikke komme med nye tilskudd på dette området nå. Han poengterte at en ikke bør være for optimistisk m.h.t. statens rolle. Det blir sannsynligvis ingen nye "gulrøtter" de nærmeste årene. Mye av forsøksvirksomheten vil derfor dreie seg om hvordan og om det er mulig å gjennomføre bolig- og miljøfornyelsestiltak innenfor eksisterende finansieringsordninger.

Når det gjelder en del av boligmassen har vi nå en markedsprosess som fører til en nedtursspiral: ressurssterke flytter ut, ressursvake inn. Vi har fått et fritt boligmarked hvor valg av bolig bestemmes av lommeboka. Denne tendensen vil øke i årene framover, og kan føre til problemer, f.eks. ved at endel blokker blir negativt stemplet.

2.2 Mål for seminaret og forsøksvirksomheten, v/Anne Sæterdal.

Anne Sæterdal startet med å ta et overblikk over hvem som var representert på seminaret:

- beboere, dvs. aktive og interesserte i miljøutvikling,
- representanter for borettslag og boligbyggelag,
- representanter for kommunenes bolig-, teknisk- og sosialavdelinger,
- prosjektledere, med daglig ansvar for å drive forsøkene fram,
- veiledere fra forskningsmiljøer,
- representanter fra departement,
- arkitekt/landskapsarkitekt (faglige bidrag).

Det alle har felles er at de er interessert i bolig- og miljøfornyelse og bomiljøutvikling på ulike nivå. Det

som er forskjellig er de rollene de ulike partene har i helheten. Dette betyr at seminaret har ressurser til å se på temaene fra mange ulike sider.

Hensikten med seminaret.

Det forrige seminaret dreiet seg i hovedsak om oppstarting, organisering og handlingsplaner for forsøksprosjektene.

Hovedhensikten med dette seminaret skulle være å se på hvordan læringen fra prosjektene kan komme istand. Det vil si at det skal dreie seg om dokumentasjon, rapportering og evaluering.

Dessuten skal det dreie seg om hvordan aktiviteten i det enkelte prosjekt kan opprettholdes og videreutvikles. Stikkord her er mobilisering og videreføring.

Seminaret skal også gi noen faglige impulser til utvikling av prosjektene, gjennom erfaringsutveksling og gjennom faglige eksterne innlegg.

Sist, men ikke minst er det et mål med seminaret at representanter fra de forskjellige prosjektene skal bli bedre kjent med hverandre, bli inspirert og få lyst til å fortsette med arbeidet.

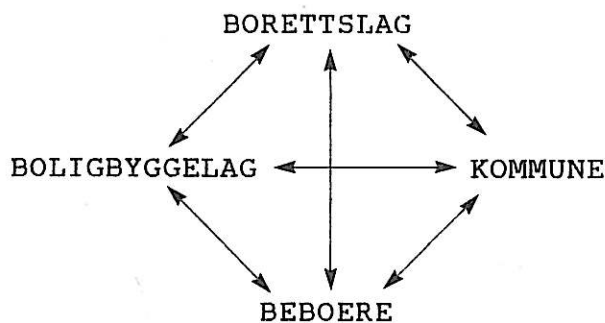
Hovedmålene med forsøksvirksomheten.

Det er to hovedmål med forsøksvirksomheten: For det første å få fram gode eksempler på ulike typer bolig- og miljøfornyelse. For det andre å organisere læringen omkring disse forsøks- og utviklingsprosjektene.

En kan skille mellom lokal læring og generell kunnskap.

Hva menes med lokal læring? Lokal læring betyr at alle grupper som er involvert i prosjektet samhandler og utveksler erfaringer underveis i prosjektperioden. Alle

er avhengige av hverandres læring for at noe skal skje. Dette kan illustreres slik:

Vilkår for lokal læring er at det foregår en organisert kontakt, at alle deltar direkte, at en har erfaringsoppsummeringer underveis og at en samler dokumentasjon for løpende vurdering av prosjektet. Ofte kalles slik vurdering av erfaringene i prosjektet for evaluering.

Den generelle kunnskapsutviklingen er også helt avhengig av dokumentasjon, rapportering og evaluering fra det enkelte prosjekt.

For at en slik kunnskapsutvikling skal kunne skje må den også formidles til andre enn de som deltar direkte i prosjektene, dvs.:

- til andre kommuner, boligbyggelag (BBL), borettslag (BRL), beboere,
- til de sentrale "erfaringsbanker"; Norske boligbyggelags Landsforbund A/L (NBBL), Norske Kommuners Landsforbund (NKS), KAD og forsknings- og utviklingsmiljøene (FOU).

2.3 Orientering fra prosjektene.

Prosjektene presenterte seg selv og arbeidet siden sist ut fra følgende spørsmål:

- Hva har skjedd siden sist?
- Hva har vært mest positivt?
- Hva har vært de største hindringene?

Følgende ble presentert på flip-over ark:

SOFIENBERG NABOSENTRAL

- Nyopprettet prosjekt i indre by av Oslo.
Vi åpner først 12. januar 1987!

Bakgrunn:

- * Leiegårder oppført før århundreskiftet. Det foregår byfornyelse ved utbedring og opprettelse av borettslag i området.
- * Beboergrupper - mange eldre
 - endel innvandrere
 - enslige
- * Formål med prosjektet:
 - a) utvikle nye samarbeidsmodeller mellom
 - borettslag
 - organisasjonsformer
 - kommune
 - b) vedlikehold - forbedring av fysisk og sosialt miljø
- * Reelle initiativtakere:
 - Selskapet for innvandrerboliger (SIBO)
 - Ungdommens selvbyggerlag (USBL)
- * Finansieringskilder:
 - Oslo kommune
 - Kommunal- og arbeidsdepartementet
 - Oslo byfornyelse
 - Ungdommens selvbyggerlag (USBL) (engangstilskudd)
 - Borettslagene i området
- * Nabosentralen har leiet lokaler av et av borettslagene i området. Sentral beliggenhet. To ansatte prosjektledere på deltid.
- * Organisering:

Nabosentralen eies av et sameie. Sameiet består av borettslagene i området, foreløpig tre borettslag tilsluttet, hvorav ett er stort.
- * Nabosentralens planer:
 - Uformelt møtested
 - Informasjonssentral
 - Utlån av lokaler
 - Aktiviteter for beboerne
 - Matsservering m.m.
 - Olaug og Marianne.

Søbstadmyra - B/L

1. Studietur styret ++ "Arkitektkonkuranse"
Lillestrøm
Oppsal
2. Blokkontaktmøter . juni
3. ----- " ----- sept/okt.
4. Beboermøte, 27/10 - 60 beboere
Lysbilder - Forslag spørreskjema
Diskusjon rundt modellen
5. Blokkontaktmøte
Oppsummering av beboermøte
Spørreskjema utformet
6. Spørreskjema utdelt - innsamlet, 96% deltakelse
7. 4 tunmøter
Lysbilder + kaffe - tilbakemelding, kurspåmelding
8. 12. januar Blokkontaktmøte
Oppsummering, kurs - beboermøte - gen.forsamling.

Positivt!

Blokkontaktene er motiverte til å gjøre en jobb, og har gjort en kjempejobb.
96% deltakelse
Proppen har flyttet

Hindringer

Økonomisk handlingsfrihet
mulig finans: Lotto
V6
Norsk tipping

BAMBLE KOMMUNE

BAMBLE BOMILJØPROSJEKT

1. Oppstarting

- Utvikling av organisasjonsmodell
(styringsgruppe og Bamble boligforum)

Positivt:

- * Positiv holdning til samarbeid i kommunen
- * Positiv holdning til samarbeid mellom kommune og BBL
(2 stk.) og Velfor.
- * Posistivt samarbeid m/beboerne

2. Fortsatt oppfølging og kontakt med Fjeldhaug brf.
(Omborgsnesprosj.)

Hindringer:

"Opptatte personer ved de kommunale etater.
Problemer med å få fulltallige møter.
Kontinuitet.

Problemer med å få tak i beboerrepr. til prosjektet.

HAUKETO-PROSJEKTET

Hva er skjedd siden sist?

Tiltak: Sommerklubb
Korttids barnehage
Fritidsklubb
Rugdenebbet (nr. 2 og 3 - høsten)
Lørdagskaffe
Dansegruppe - 5-8 år, 8-12 år
Voksenfest
Formiddagstreff
Skogstur m/lokal guide
Nye prosjektledere

Hva har vært mest positivt:

- Bruk av Grendehuset
- Teknisk drift OK
- Aktivitetene

Hindring

- Mangel på kontakt mellom prosjektet og styrer
- Vanskelig å prioritere
 - er arbeidet i tråd med beboernes interesser?
Hvor mange av beboerne kjenner til det? /
har glede og nytte av det?

PRESTESTIEN

Fått til: Styringsgruppe: - Samarbeid borettslags styre
 " m/off. etater
 støtte for prosjektleder

Utvidet aktivitetene :

- Kafétilbud - 3 dager i uken
- Etter skoletid
- Riding
- Svømming
- Samarbeid AOF
- Samarbeid musikkskolen
- Altern. ferieklubb
- Nabohjelpsentral
-

Ikke fått til:

- Nabohjelpsentral
- Ungdomstilbud

Mest positivt: Stabilitet
 Styringsgruppen

Største hindring: Ressursknapphet
 Folk/penger
 Manglende off. koordinering av
 planlegging/tiltak.

BEBOERNE

- Nabohjelpsentral
 Beboer med nabohjelpserfaring finnes
 Kabel-TV internt - informasjon - snært
 én O.K. vaktmester - villig?
- Juletreffester, sosialt samvær etc.
- Planlegging av tiltak
- Mobilisere ungdom som videogruppe
 fra miljøprosjektet (styringsgruppe)
- Ungdomsklubben kan mobilisere til spørreundersøkelse.
 Premie/trekning i svar
- Informasjonsmøte om kabel-TV - Oppfordring til deltakelse

FAGFOLK

- Få fatt i spørreundersøkelser fra andre steder
- BOB - opplæring i video, Monica får fatt i ungdom/ungdomskont./
 oppslag.
- Fagfolk i BRL til kurser, små og store evt. bruk av AOF.

KOMM. sektor

- KOMM. folk som veiledere
- "Samla plan" for Prestestien.

STAVANGERGATA

- Prosjektet har startet med forprosjekt
-
- Prosjektleder er ansatt
- Oppussing av kafélokaler ved dugnad
- Informasjon til beboerne
- Åpning av kafe - drift (tirsdag/torsdag)
- Samarbeidsmøte med alle impliserte kommunale etater (spørreskjema)
- Oppstarting av eldregruppe (helserådet)
- Møte med OBOS
- Boligetaten er villig til å kjøpe en leilighet
- Monica Nuth fortalte fra prosjektet Prestestien. Vaktmestere/styret.

Mest positive:

- Mange har vært med på dugnad og besøkt kafeen.
- Nesten alle har vært positive til kafeen og prosjektet.
- Vaktmesteren og styret er ressurser
- "INTERNASJONAL INTERESSE" ! !
- Stor interesse fra kommunale etater

HINDRINGER

- Driftssekretæren
- Mobilisering av beboerne

2.4 Mobilisering og videreføring.

Anne Sæterdal hadde først et innlegg om mobilisering. Hun tok utgangspunkt i endel spørsmål. Det første av disse var:

Hva menes med mobilisering?

Mobilisering vil si å gå inn f.eks. i et borettslag, og gjøre et systematisk arbeid for å synliggjøre, aktivisere og organisere de ressursene som finnes for å bedre og utvikle et miljø.

Hvorfor er mobilisering viktig?

Først og fremst for å skaffe mer arbeidskraft. Ildsjeler kan ikke trekke lasset alene, de brenner ut og "lufta går ut av ballongen". Derfor må prosjektet kontinuerlig tenke på mobilisering.

Det er også viktig at flest mulig er med på og godkjenner det som skjer så det er bredt forankret. Prosjektet står svakt hvis en liten gruppe er alene om tenkningen. Dette henger også sammen med videreføring av prosjektet. En trenger stadig nye personer for å opprettholde en virksomhet. Flere personer vil også føre til at det kommer fram nye ideer og nye behov.

Hvordan mobilisere?

Mobiliseringen kan skje på mange måter, f.eks. gjennom avis, møter, kafe, dugnader, husbesøk osv.

Det er viktig at de som blir trukket med forstår hvorfor de bør være med; at de kan se noe positivt i aktiviteten for sin egen del.

Det er lettere å få med folk til det de kan enn til det de må gjøre for første gang.

Det er viktig å få formidlet at det er ønskelig at folk deltar med det de kan og på alle nivå, dvs. både med lite og med mye aktivitet. Deltakelsen må tilpasses den som deltar.

Hvem kan mobiliseres?

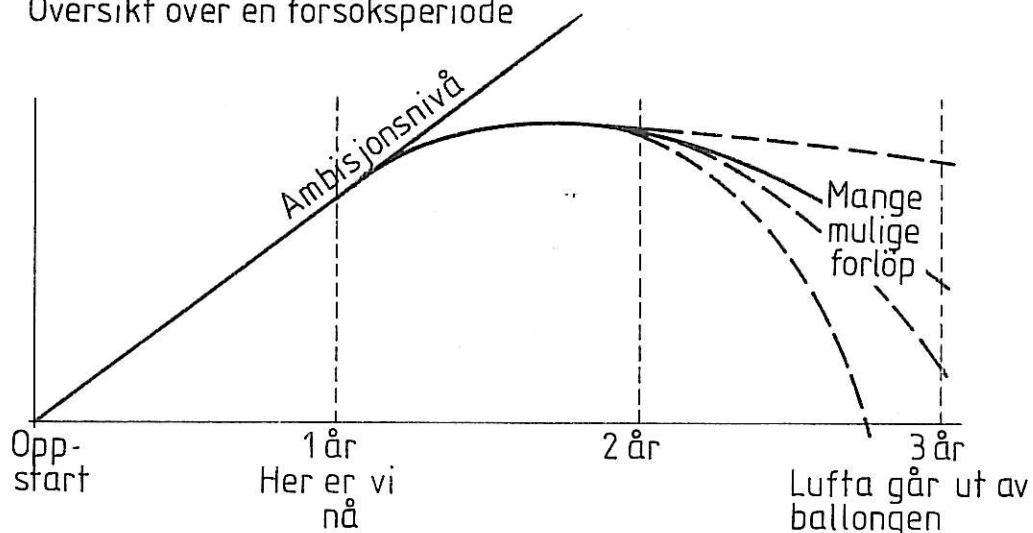
Dette spørsmålet ble stilt til gruppene for gruppearbeid. Som eksempel ble nevnt:

- beboere
- fagfolk
- folk fra kommunesektoren
- boligbyggelag

Videreføring.

Anne Sæterdal la fram følgende modell som illustrerer aktivitetsnivået i et forsøk i forhold til tiden:

Oversikt over en forsøksperiode

Det er mange mulige forløp etter avslutning av et prosjekt, men ofte finner en en slik nedadgående kurve som figuren viser. For at en ikke skal få en slik utvikling er det viktig at en på et tidlig tidspunkt i prosjektet tar stilling til følgende spørsmål:

- Hva skal/bør fortsette?
- Hvem skal stå for det?

- Hvem skal finansiere det?

og:

- Hva avsluttes?

- Hvordan avslutte det?

- Hvordan lære av det som skal avsluttes?

Det som er viktig å tenke gjennom nå er hva som må gjøres når prosjektet er ett år gammelt for å få gjennomført det vi ønsker når prosjektet er 2 og 3 år. Og i denne sammenheng: Hva trenger vi hjelp til?

Gruppearbeid mobilisering/videreføring.

Gruppene skulle i tillegg svare på følgende spørsmål ut fra sin egen situasjon:

Mobilisering - til hva? Hvordan? Når?

Følgende avskrifter av flip-over ark foreligger:

HAUKETOPROSJEKTET

1. Flertall kjenner til en eller flere aktiviteter som pågår på Grendehuset.

Få kjenner til prosjektets organisering og overordnede mål.

Hvordan?

Når?

- 1) Mandag/torsdag siste uka i februar.

Hvem kan mobilisere?

- 1) Beboerne

Til hva;

- 1) Rugdenebbet (avis)
- 2) Styre/utvalgsarbeid (tillitsverv)
- 3) Kafé (lørdagskafé)
- 4) Voksenfest (mat og drikke)

Hvordan?

- 1) Utgitte aviser - direkte kontakt - snakke med folk - avtale tid konkret - finne frem til beboerne m/avis (foto/skriving/lay-out/språk/kaffekok./ og spesielle hobbies som kan skrives om, ta vare på oppmuntre folks ressurser - redaksjonen oppsetter 6 personer etter gjennomgang av alle beboere-
- 2) Oppsøkende virksomhet/be P-gruppas 5 beboere hente 2 beboere hver som ikke tidligere ikke har vært på Grendehuset.
- 3) Skaffe 3-4 ungdommer som vil drive lørdagskafé (K. og P-ledernes jobb) - Ketil sjekker m/sameiet om betaling av ungdommen.

P-lederne og beboerne deler ut/oppsøker flest mulig + beboerrepr. deler - 2 og 2 går rundt.

- Når:
- 1) Innen 1/2-87
 - 2) Innen 1/3-87
 - 3) Torsdag 8/1-87

SOFIENBERG NABOSENTRAL

<u>Målgruppe</u>	<u>Aktivitet</u>	<u>Virkemiddel</u>	<u>Tidsfrist</u>
* Styret i borettsl.	Kurs i brl.-virksomhet	- direkte kont. - skriftlig inb. - oppslag	innen febr. 87
* Pensjonister	Matsservering	- kontakte nærmeste eldres. - kartlegge matbeh. ved å mobilisere pensjonistene til å undersøke	
* Pensjonister + beb. generelt	Uformelt treffst. + infosenter	- Inform. ved åpning. - Egen infoavis i bydelen. - "munn-til-munn" metoden	
	Matsservering	---- " ----	
* Barn	Leke etterm/kveld	- "munn-til-munn" metode <u>til</u> barna - informere på skolen i form av oppslag	
* Invandrerkvinner	Norsk-kurs	- Kontakte "opinionsledere" Kartlegge hvem disse kvinnene er i borettslagsstyrene,	

3. TIRSDAG 6. JANUAR 1987.

3.1 Om rapportering og evaluering v/Anne Sæterdal og Anne Vislie.

Anne Sæterdal innledet først om rapportering:

Hva menes med rapportering?

At man samler inn løpende dokumentasjon fra prosjektet som kan danne grunnlaget for oppsummeringer underveis og beskrivelse og analyse av det som har skjedd i prosjektet.

Hvorfor er det viktig?

Først og fremst for egen bevisstgjøring om det en holder på med. Dessuten for å bidra til bedre samhold i prosjektgruppen ved at en får felles erfaringer.

Det er også viktig med tanke på andre som skal igang med liknende arbeid, så de kan lære noe av de erfaringene som er gjort før.

I tillegg kan det tjene som argument for videreføring av arbeidet, og danne grunnlag for utforming av bolig- og nærmiljøpolitikk fra myndighetenes side.

Hvordan kan det legges opp?

Den enkleste og mest effektive måten å dokumentere det som skjer i prosjektet på, er å føre en eller annen form for dagbok. Dessuten er det viktig og nyttig å ha et velordnet arkiv for alle dokumenter som har med prosjektet å gjøre, som korrespondanse, planer, søknadspapirer osv.

Innsamling av opplysninger og skriving av rapporter faller vanligvis på prosjektlederen, men det er fint

hvis også andre prosjektmedarbeidere kan være med på dette.

Hvordan få sammenheng mellom rapportering og evaluering?

Det er viktig å ha samlet god dokumentasjon for å kunne evaluere. Rapportering er en del av grunnlaget for evaluering.

Kort sammendrag av Anne Vislies innlegg om evaluering:

Innlegget var lagt opp etter følgende disposisjon:

- Hva er evaluering?
- Hvem skal evaluere?
- Hvem skal bruke resultatene?
- Hvilke spørsmål skal stilles?
- Hvordan skal en gå fram?

Hva er evaluering?

Ordet "evaluering" er tatt fra det engelske "evaluation" som betyr vurdering. En kan skille mellom den dagligdagse betydningen av "vurdering" på den ene siden, og "evaluering" som innebærer: Systematisk å beskrive, analysere og fortolke en innsats og dens virkninger i forhold til på forhånd oppsatte mål på den andre siden.

Dette kan illustreres ved hjelp av følgende figur:

Innsats:

Ressurser, -tid -penger -folk
--

Aktiviteter:

Hva skjer? Hvem deltar?

Prosjekt mål:

Ble planene fulgt? Atferdsendringer Læring

Program mål:

Virkninger i forhold til overordnede mål, sosiale og økonomiske konsekvenser

Et hovedskille når det gjelder evaluering går mellom det en kan kalle resultatorientert evaluering som dreier seg mest om konkrete produkter av et prosjekt, og utviklingsorientert evaluering hvor en er mest interessert i hva som skjer underveis i prosjektet, (prosessen).

Noe som går på tvers av dette skillet, men som er aktuelt hvis en mener at evaluering skal bidra til læring både hos oppdragsgivere og de som er med i et prosjekt, er såkalt bruksorientert evaluering. Hovedhensikten med denne er å trekke brukerne aktivt med i alle faser av evalueringsprosessen.

Hvem skal evaluere?

En skiller mellom intern og ekstern evaluering.

Det første betyr at prosjektene evaluerer sin egen virksomhet. Det andre at noen utenforstående, f.eks. forskere, evaluerer prosjektet.

Når det gjelder intern evaluering, vil det som oftest falle på prosjektleder å ha ansvar for denne.

Det kan være en fordel med intern evaluering i den forstand at de som arbeider med prosjektet også har best oversikt over det som skjer der. På den annen side kan det være en fare at en engasjerer seg så sterkt i selve prosjektframdriften at det er vanskelig å holde en tilstrekkelig avstand til å kunne se ulike sider ved prosjektet.

Hvem skal bruke resultatene?

Når en skal legge opp en evalueringsundersøkelse må en aller først finne ut hvem som vil være de viktigste brukerne av resultatene. Evalueringen må legges opp i forhold til deres ønsker og behov.

Det viktigste kjennetegn på slike brukere er at de selv

er motivert for å utnytte den informasjonen som kommer fram, og at de vil være medspillere i evalueringsprosessen.

Hvilke spørsmål skal stilles?

Dette er avgjørende for hva en får ut av evalueringen. Ytterpunktene er her på den ene siden å bare stille de spørsmålene brukerne mener er viktige, på den andre siden bare å stille de spørsmålene evaluatoren mener er viktige. I praksis vil en vanligvis finne fram til en kombinasjon.

Hvordan skal en gå fram?

Generelt kan en si at det ikke finnes noen spesielle metoder for evaluering. En bruker de samme metodene som ved annen anvendt samfunnsvitenskapelig forskning.

I praksis betyr det at en ved resultatorientert evaluering vil bruke mye "spørreskjemaer og statistikk", mens en ved utviklingsorientert evaluering vil bruke mest "myke" metoder som observasjon, dagboksføring, intervju og samtaler.

Spesielt ved intern evaluering er det viktig å ikke ha for høyt ambisjonsnivå når det gjelder det metodiske. Spørreskjemaundersøkelser, f.eks., er utrolig arbeidskrevende, både når det gjelder forberedelser, bearbeidning og analyse. Et poeng i denne sammenheng er også at eventuelle rapporter må foreligge i tide, ellers er det ingen bruk for dem.

3.2 Gruppearbeid: Evaluering og rapportering.

Følgende spørsmål var utgangspunkt for gruppearbeidet:

Hva er det særlig viktig å få belyst i ditt prosjekt gjennom en systematisk vurdering/evaluering?

- List opp de spørsmålene dere kommer på uten å

sensurere!

Hva må dokumenteres underveis og ved avslutning for at disse målene skal bli belyst?

Hvordan vil dere legge opp dokumentasjon for rapportering?

HAUKETOPROSJEKTET

Hva er særlig viktig å få belyst?

Prosjekt-"mål" - aktiviteter - Boliginfo/beboere - Rapport

1. Hva vet beboerne om prosjektet?
2. Hvem av beboerne vet om prosjektet?
3. Hva vet styrene om prosjektets mål/delmål?
4. BBLs interesse i oppgaver i prosjektet.
5. Har avstanden mellom prosjektgruppa og styrene skjedd gradvis eller plutselig eller vært sånn hele tiden?

SØBSTADMYRA

Hva er skjedd? Hvorfor?

Hva er viktig
å evaluere?

Forandring i holdning hos beboerne
og hvorfor holdningene har forandret seg.

Metode: Intervju.

Dokumentasjon:

Økonomisk dokumentasjon

Foto dokumentasjon

Dokumentere prosessen

Hvordan? Info. drypp.

Systematisere papir

Dagbok

Ideer!

Skønnlitterær tilnærming

Skrive, sammen ei gruppe beboere

"Klare"

Eval. kilder: Verdistigning, flytteprosent
antall klager, hærverk,

STAVANGERGATA

SPØRSMÅR TIL SYSTEMATISK EVALUERING/VURDERING

- Hvordan har vi fått med folk i dugnad og kafédrift?
- Hvordan fikk forprosjektet penger?
- Hvordan søke penger til videre drift?
- Hvordan har inf. vært mellom prosjektet og beboerne forøvrig?
- Hvordan kan kom.etater/kontorer vært involvert?
- Hvordan kan dette samarbeidet utvides?
- Hvordan sikre drift av kafeen videre?
- Har det vært nøkkelpersoner?
- Hvordan har prosjektet kartlagt ressurspersoner?
- Hvordan har prosjektet funnet fram til beboernes behov?
- Hvordan har problemer/uenigheter blitt taklet?
- Hvordan har samarbeidet vært mellom nøkkelpersoner?
(Prosjektstyret - beboerne)
- Hvordan har avgjørelser blitt tatt?
- Hvordan har responsen vært på prosjektet som sådan og på kaféen?
- Hvordan har kontakten mellom prosjektet og nærmiljøet utenfor selve huset vært?
- Hvilke grupper beboere har prosjektet nådd fram til?
- Hvordan har prosjektet fungert overfor isolerte personer?
- Hvilken innvirkning har menyen hatt på fremmøte i kaféen?

BAMBLE

Fungerer denne type samarbeid som BF legger opp til?

- * Utvikling av samarbeid
- * Kontakt med boligområdet
- * Er det en sammenheng mellom byggemåte/fys. forhold og org. utvilning av bomiljø?
(hvorfor fungerer Nustad nord så bra?)
- * I et boliområde med både bol. og privateide - hvorfor fungerer bol.leil. dårligst? (myte eller fakta?)
Blir de privateide boligene rimeligst på sikt?
- * Kontakt nabo imellom
- * Har samtlige velfor. og brl. i kommunen behov for BF?
- * Er det behov for et slikt samarb.organ?

Hva var status/sit. ved prosj.utg.pkt.?

- Hvilke konkrete saker har BF jobbet med?
- Hvem har vært aktive i BF og hvordan?
- Har vi oppnådd større tverretattlig forståelse/ansvar for hvordan bomiljøene fungerer?
- Nærmere kontakt beboer-komm.?
- Bedre samarbeid velforeningene imellom - borettslag imellom og velfor.- borettslag imellom.
- Kontakt BBL og borettslagene.
- Hvem har behov for BF?
- Koordinere og informere de aktiviteter som finnes - samarbeid mellom de forskjellige organisasjoner/velfor./bor.l. mellom.
- At utvikl. i Fjellhaug borettslag fortsetter
- Positive tiltak som igangsettes i de forskjellige bomiljøer fortsetter.
- * NB! Finne aktivitetsnivået til BF utfra medlemskapasitet:?

Hvordan dokumentere?

- * Hvem kan delta i rapportering/dokumentasjon?
- * Delprosjekter - rapportering?
- * Målsetting: Alle meel. av BF gir sin delrapport/vurdering underveis og ved avslutning.
- * Spørreskjema/inhente informasjon fra beboerne, i velfor. og brl.
- * Video
- * Foto

SOFIENBERG_NABOSENTRAL

Hva er viktig å få belyst i vårt prosjekt?

- * Integrasjon av ulike kulturer i bomiljøet
- * Organisering av beboerne
 - a) Opprettelse av borettslag
 - b) Danne utvalg til å jobbe med det fysiske miljø, f.eks. gätetun, gårdsrom etc.
- * Formidling av informasjon i et boområde.

Hva må dokumenteres underveis?

- * Registrere hvem som bruker nabosentralen.
Kjønn, alder, nasjonalitet.
- * Samhandling, utvikling
- * Registrering av behov (spørreskjema)

PRESTESTIEN

Hva er det særlig viktig å få belyst i ditt prosjekt gjennom en systematisk vurdering/evaluering?

- List opp spørsmål dere kommer på uten å sensurere.

Hva må dokumenteres underveis/ og ved avslutning for at disse spørsmålene skal bli belyst?

Hvordan vil dere legge opp dokumentasjon for rapportering?

Hva betyr prosjektet for beboerne? Barn
 Ungdom
 Foreldre
 Voksne
 Eldre
 Enslige
 Arbeidsløse
 Styret
 Prosjektarbeidere

Hva betyr de enkelte tiltakene for de enkelte gruppene?

Hvordan dokumentere effekten?

Hvem dokumenterer vi for?

Hvordan skaper vi de enkelte tiltakene? Problemer, erfaringer.

Hva startet det hele med?

Hvem startet? Målsetting?

Dokumentasjon

Hvor sto vi: Befolkningsstrukturen Referater Nærmiljøutvalg
 Statistikk Søknader

Hva var forhistorien?

Hvordan fikk vi "Miljøleiligheten"?

Hvorfor ikke benytte grendahuset?

Bruksendringssaken - Hva sa naboene?

Hvordan løste vi nabokonfliktene?

De tre konfliktene: Brl. ikke drive sosialkontor

Brl. har ikke råd

Leiligheten ville medføre forslumming av blokken

Generalforsamlingsvedtaket:

Hvilken rolle spilte NBBL og BOB?

Hvilken rolle spilte borettslagets styre?

Hvem var støttespillere Innen Brl.? Utenfor brl.

Holdningsendringen - innen brl. utenfor brl.

Hor kommer pengene fra?

PRESTESTIEN_2

Konflikter i styret: Økonomisk støtte lot vente på seg.
Dobbeltroller styreleder/prosjektleder

Utvikling av styringsmodell -
Hvem sitter i styringsgruppa?
Hvor blir det av Nærmiljøutvalget?
Hvordan opplever hjelpeapparatet prosjektet?
Hvordan måle effekten av prosjektet?

Hvert kvartal: "Vareopptelling"
Hvor mange kommer
spiser
etter skoletid
telefoner.

3.3 "Ny" programpost: Mobilisering på Søbstadmyra.

V/prosjektleder Terje Skjeldam.

(Mer informasjon fra Søbstadmyra finnes i NIBR-rapporten "Fra Sjøppelmyra til "Myra e topp")

Organisering på Søbstadmyra:

- * Ungdomskomiteen som førte til danning av fritidsklubb. Ungdommen utførte arbeidet med lokalet selv på dugnad.
- * Danning av Aleneforeldreforeningen (AFFO), som bl.a. førte til etableringen av "Bruktbua".
- * "Radio Myra", nærradio med sending en gang i måneden.
- * MC-gruppe.

Mobiliseringsarbeid:

Et ledd i dette var karnevalet i Trondheim i 1984. Her vant Søbstadmyra en pris på 5000 kroner for beste innslag i opptoget.

Ungdomskomiteen skaffet støttespillere. Det trenges lokaler og tid, og at en gjør noe sammen med ungdommen.

Hovedmetode:

Medvirkning, delaktighet, ansvar og oppfølging.

Det er viktig med klare avtaler.

Skriftlig informasjon fungerer bare hvis den blir levert personlig.

Muntlig informasjon gis ved "munn-til-munn-metoden", gjennom nærradioen, på beboermøter (med lysbilder), oppgangsmøter.

Noe av det de har gjennomført:

Styret har vært på studietur,

blokk-kontaktmøter hvor en har planlagt sammen,

beboermøter med utarbeidelse av spørreskjemaer,

Tunmøter.

Planer framover:

Tilbud om kurs i forbindelse med oppussing av oppganger, uteområder, takleiligheter, fasade osv.

Beboermøte for å ta stilling til gjennomføring av 1:1 modellforsøk.

3.4 "Mot en ny bydel" v/arkitekt Karl Eric Larsson,

Arkiform.

Karl Eric Larsson viste lysbilder og fortalte om et oppdrag som Arkiform hadde fått fra Solhøgda borettslag på Oppsal utenfor Oslo. Dette er del av en eldre drabantby med 15 borettslag hvor det tilsammen bor ca. 30.000 mennesker.

Området består av 3 og 4 - roms leiligheter. De som bor der er tilflyttere både fra indre by og fra andre steder i landet. Deler av området er nedslitt, men flere borettslag er nå igang med store vedlikeholdsarbeider.

Området har for dårlig utbygget servicetilbud. Det er også for lite og for dårlige parkeringsmuligheter, da området ble utbygd før bilen ble allemannseie.

Solhøgda borettslag består av 536 leiligheter. Det er 4 etasjes blokker og en høyblokk.

Arbeidsområder som Arkiform ville satse på:

- a) porttelefoner og låssystem,
- b) vinduer, isolasjon, oppussing, boder,
- c) inngangspartier, søppelrom, balkonger, uterom, parkering.

Ønskene fra beboerne gikk på å få skiftet vinduer og få bedre isolasjon.

Forslaget fra Arkiform dreide seg om:

- nytt søppelsystem

- porttelefon
- omdisponering av kjeller
- utvidelse av stue, større balkong/vinterhage

Et alternativ gikk ut på i tillegg å bygge loftsleiligheter for å få flere enheter å fordele utgiftene på.

Arkiform utarbeidet også en skisse til forbedring av uteområdet. Dette var ment som et forslag, men ble oppfattet som absolutt av beboerne.

Hensikten fra Arkiforms side var å bidra til alternative botilbud som kunne hindre fraflytting på sikt.

Forslaget var ferdig i april 1986, og ble behandlet på ekstraordinær generalforsamling. Det ble nedstemt. Forslaget ble motarbeidet av en gruppe beboere. Resultatet var et rent nei-vedtak og utskifting av styret. Det skjer nå ingenting.

Arkiforms konklusjon er at borettslaget er for stort. Det er nesten umulig å få ting igjennom innen tidsrammen som var på et år. (Det måtte skje i løpet av et år fordi styret bare er valgt for dette tidsrommet).

Med Arkiforms forslag ville utgiftene blitt på ca. kr. 200.000 pr.leilighet.

Det som skjer nå er vanlig rehabilitering, dvs. fasadeisolasjon, skifting av vinduer og innstallering av porttelefon.

Arkiform har fått et nytt oppdrag fra vaktmestersentralen på Oppsal, nemlig å lage plan for parkering og ute-rom. Forslaget er utarbeidet.

4. ONSDAG 7. JANUAR 1987.

4.1 Uteområdene i Prestestien, v/Terje Kalve, hovedfagsstudent i landskapsarkitektur på Ås.

Terje Kalve er engasjert av Det norske hageselskapet for å lage en plan for uteområdene i Prestestien borettslag utenfor Bergen. Denne skal inngå i hans hovedoppgave og skal utføres i løpet av 1987.

Prestestiens uteområder.

Prestestien består av 3 høyblokker på 13 etasjer og 14 lavblokker på 4 etasjer. Blokkene ligger forholdsvis spredt, det er store fellesarealer (ca. 200 mål totalt). Terrenget er kupert med mye furuskog. Svært lite er tilrettelagt for opphold utendørs. En elv som går gjennom området er helt avstengt av høye piggtrådgjerder.

Området egner seg godt til lekeplasser for barn ute i skogen, men det er viktig at en tar hensyn til furuskogen ved utbygging, da denne er meget sårbar.

Der hvor det er laget uteplasser til nå er det ikke tatt hensyn til klimaet, dvs. det er ingen uteplasser med tak over.

Det er triste fasader, men her kan kanskje noe gjøres ved enkle midler, f.eks. maling eller planting av eføy.

Prosjektet om bedre uteområder er såvidt startet opp, men noen muligheter ble skissert:

En kunne f.eks. få det mer frodig rundt blokkene ved hjelp av riktig plantemateriale. Betydningen av å finne planter som er robuste, trenger lite vedlikehold osv. ble understreket. Her kan borettslaget bl.a. få hjelp og råd fra hageselskapet.

Leiligheter i første etasje kunne også i de fleste tilfeller få utgang direkte til egen haveflekk.

Det ble vist en rekke lysbilder for å illustrere området og hvilke muligheter som finnes dersom borettslaget vil.

4.2 Individuell påbygging i borettslag v/arkitekt Øistein Linnerud, NBBL utbygging A/S.

Øistein Linnerud er arkitekt, er ansatt i NBBL Utbygging A/S og bor selv i det borettslaget han snakket om, Nordseter borettslag på Nordstrand, Oslo.

Området består av rekkehus og blokker, og ble bygget i 1980. Det betyr at påbygging først kunne starte i 1985 p.g.a. Husbankens bestemmelser.

Linnerud karakteriserte bomiljøet som meget godt. Det var stor aktivitet i området, mange utvalg osv. og høyt ønske om å fortsette å bo der. Mange var også svært interessert i å bygge på leiligheten sin, f.eks. for å få større stue, ekstra soverom etc.

Mobilisering.

OBOS-bladet 1983 nr. 4 tok opp påbygging av rekkehus. De hadde valgt Saueløkka som eksempel. Dette virket motiverende. Det samme gjorde OBOS-blad 1983 nr. 5 som tok opp "lån til påbygging".

Avisen for borettslaget, "Seterstikka" ble også brukt for å informere om prosjektet. I tillegg hadde de intern TV som ble brukt til samme formål. På generalforsamlingen i borettslaget ble det vist ulike eksempler på hvordan utbyggingen kunne skje.

Gjennomføringen.

Forhold som måtte tas hensyn til underveis:
Fordi et borettslag er en juridisk enhet ble alle bygge-

arbeidene tilsammen så store at de måtte byggemeldes. Ved byggemelding forlangte bygningskontrollen også intern nabovarsel. Dette så styret i borettslaget på som en fordel, det gjorde det nødvendig at naboer kontaktet hverandre om de individuelle byggesakene.

Husordensreglene måtte følges, f.eks. med hensyn til snekring om natten. Finansieringen måtte ordnes av hver enkelt.

Linnerud viste lysbilder med mange eksempler på ulike former for utbygging og fra ulike faser i arbeidet.

Mange av beboerne gjorde mye av arbeidet selv. For de som satte bort alt arbeidet ble prisen ca. 5000 kroner pr. kvadratmeter.

4.3 Styrking av bolig- og miljøfornyelsen:

Hageselskapet med for å rette oppmerksomheten mot utearealene.

Det norske hageselskapet ved planleggingsavdelingen ble i 1986 knyttet til koordineringsprosjektet for bolig- og miljøfornyelse i etterkrigstidas boligområder. Hageselskapet deltar i arbeidsgruppa for prosjektet og har opprettet en egen faggruppe, "RESSURSGRUPPE UTEAREAL". Denne faggruppa har deltakere fra Park- og idrettsvesenet i Oslo kommune, NBBL Utbygging A/S, Institutt for landskapsarkitektur ved Norges Landbrukshøgskole og fra arkitektfirma Hindhamar, Sundt og Thommassen. Gruppa skal arbeide for at forbedring av utearealene inngår som en del av bolig- og miljøfornyelsen og skal også selv ta initiativ til nye prosjekter.

Til ledelsen for de løpende prosjektene kan Hageselskapet tilby følgende tjenester:

1. Prosjekter som ønsker å gjøre noe med utearealene sine kan kontakte Hageselskapet for råd og veiledning. Hageselskapet kommer gjerne på befaring.

2. Hageselskapet kan delta på beboermøter og kurskvelder lokalt om følgende emner:

Arealer og anlegg

Endret arealbruk - nye løsninger. Opprusting av inngangspartier, lekeplasser, sitteplasser. Utnytting av terrasser, takanlegg, balkonger.

Vekster

Nyplanting, læplantinger. Prinsipper for gradvis fornying, forenkling. Sortsvalg for boligområder. Beskyttelse av plantinger.

Lokalklima

Klimatilpassede tiltak, både i liten og stor målestokk, f.eks. støyskjerming og vindbeskyttelse.

Skjøtsel/vedlikehold

Skjøtelsesplaner for naturmark. Vintervedlikehold.

3. Hageselskapet kan formidle kontakt lokalt til fagfolk for spørsmål knyttet til uteområdene i bolig- og miljøfornyelsen.
4. Hageselskapet tar sikte på å utarbeide håndbøker, kurs- og opplæringsmateriell for forbedring, bruk og skjøtsel av utearealene tilknyttet bolig- og miljøfornyelsen.
5. Hageselskapet vil i 1987 engasjere egen landskapsarkitekt med ansvar for bolig- og miljøfornyelse.

4.4 Oppsummering og seminarevaluering.

Anne Sæterdal oppsummerte seminaret med at hun håpet prosjektene ville ta direkte kontakt med hverandre.

NBI vil følge opp det som hører til veiledningsdelen og formidle kontakt med fagfolk når det er behov for det.

NBI har etablert et samarbeid med Hageselskapet; KAD har bevilget penger for at Hageselskapet skal kunne bistå prosjektene. Hageselskapet vil følge dette opp direkte med prosjektene.

Seminarevaluering.

Det var delt ut egne skjemaer for evaluering av seminaret. (Se vedlegg 3).

Skjemaene var utfyllt i svært varierende grad, men allikevel gir de et bilde av deltakernes opplevelse av seminaret. Post for post på programmet kan oppsummeres slik:

Åpning:

De aller fleste syntes åpningssekvensen var bra. Det ble fremhevet at det var kort, greit og informativt. På minussiden ble det sagt at det var for dårlig presentasjon av deltakere og innledere.

Rapportering:

Her var også reaksjonene overveiende positive. Det er flere som har fremhevet nytten av å få diskutert dette i prosjektgruppa på et tidlig tidspunkt, og dermed få muligheten til å spre ansvaret for rapportering til andre

i gruppa enn bare prosjektleder.

Noen syntes imidlertid at innlegget var vanskelig og lite nyttig; for ekspertorientert, og at det burde vært knyttet til konkrete prosjekter.

Evaluering:

Her var akkurat halvparten av uttalelsene positive og halvparten negative.

Noen mente det var bra å få belyst et emne som ofte er vanskelig, og at det var bra og spennende med noe teori.

Andre mente at det var for abstrakt og vanskelig, med for teoretisk ordbruk. Noen hadde ønsket at emnet hadde vært mer praktisk fremstilt.

Mobilisering:

Det var stort sett positive uttalelser om dette innlegget.

Det ble sagt at det ga inspirasjon til videre arbeid, og at det var et viktig punkt som burde vært vektlagt mer.

Det en savnet i denne forbindelse var mer tid til å drøfte erfaringer med andre prosjekter.

Innlegget om Oppsal:

Det som ble fremhevet som positivt her var at det var lærerikt, og at det var positivt at noen stilte opp og presenterte et prosjekt som kunne sees som mislykket.

Dessuten var det flere som mente det var stimulerende som et eksempel på hva som er mulig å gjøre i en gammel drabantby.

På den negative siden kom det fram at innlegget var for langt og ensidig med for mange arkitekttegninger.

Det ble etterlyst anledning til å stille spørsmål like etterpå og tid til å diskutere hvorfor prosjektet ikke ble gjennomført.

Om utearealene i Prestestien:

Flere mente at innlegget var interessant og at det var en god presentasjon av en problematikk som er aktuell for flere.

Noen syntes de hadde fått gode argumenter som videre arbeid, mens andre hadde håpet på mer konkretisering av måter å angripe ting på.

Noen kommenterte at interessen synker når det ikke angår så mye, og dette er vel et generelt problem i forhold til alle innlegg.

Et hjertesukk: "Skulle ønske han hadde begynt hos oss!"

Om tilbyggingsmuligheter:

Det var veldig positive reaksjoner på dette innlegget. Det var tydelig at "Det gir inspirasjon å få presentert noe som er gjennomført", som en av deltakerne skrev.

Dette innlegget ble oppfattet som konkret, inspirerende og matnyttig - og lærerikt.

Om gruppearbeidet:

Det var nesten bare positive reaksjoner på gruppearbeidet. De fleste opplevde det som positivt å ha tid til å diskutere innen egen prosjektgruppe. Som en uttrykte det: "Fint å ha tid til å diskutere på et teoretisk plan uten at det er hundre praktiske ting som må ordnes".

En annen kommentar: "Veldig viktig for oss i prosjektet å få strukturert diskusjonene våre av folk utenfra".

Det var imidlertid noen som savnet diskusjoner med andre prosjekter, og som hadde ønsket noe blandet gruppearbeid også.

Om seminaropplegget:

Nesten alle var godt fornøyd med seminaret som helhet. Noen sitater fra skjemaene på dette punkt:

"Tiltross for lange dager ble det ikke for tett program" Spørsmålsrundene er viktige for å rette opp uklarheter - disse kunne vært lengre."

"Kunne ha tenkt meg litt flere faglige innlegg"

"Kanskje konkret hvordan et prosjekt blir evaluert".

"Ønsket mer tid på mobilisering".

"Følte behov for mer diskusjon om "strategitenkning".

"Svært bra at pkt. mobilisering/rapportering ble et dokument vi kunne ta med hjem - og som blir fulgt opp".

"Ligger på siden av mitt/vårt behov som representant fra en liten kommune og som velforeningsrepresentant".

"Har ikke hatt fullt utbytte av seminaret".

"Grei veksling mellom forskjellige innslag og arbeidsmåter".

Hva vil du ha med på neste seminar:

Under dette punktet kom det fram mange ideer som vi siterer i sin helhet:

"Beboerinnflytelse i prosjektene".

"Praktisk metode angående overføring fra prosjekt til eget tiltak. Avvikle seminaret på ett av prosjektstedene".

"Mer tid til å jobbe sammen med andre prosjekter, ikke bare i pausene".

"Få tak i politikere, kommuneansatte".

"Erfaringer om bruk av ressursene i lokalmiljøet"

"Mer om individuell påbygging - om å la beboerne prege området. Flere ideer fra utlandet? Mer fra landskaps-

arkitekter?"

"Forholdet beboere/prosjektarbeidere/fagfolk".

"Finansieringsmuligheter".

"Legg neste seminar til Bergen og foreta en befaring".

"Mer om små og mellomstore kommuner og deres problemer".

"Problem mellom borettslag og velforeninger".

"Problemer mellom beboere og myndigheter".

"Mer informasjon fra de forskjellige prosjektene".

"Ødeleggelse og hærverk i boområdene".

"Opplæring i prosjektarbeid".

"Drift/vedlikehold av utearealer".

"Nedbryting av store borettslag i forhold til planlegging /drift".

"Mobilisering i forhold til forskjellige typer borettslag".

**NB! NESTE SEMINAR ER PLANLAGT TIL 16., 17. OG 18.
SEPTEMBER 1987 PÅ SANNER HOTELL PÅ HADELAND.
SETT AV TID!**

BOLIG- OG MILJØFORNYELSE - OPPFØLGINGSSEMINAR**5. - 7. JANUAR 1987****DELTAKERLISTE****Prestestien**

Myrdalsskogen 26

5095 ULSET - Tlf.: 05-18 73 57

Monica Nuth

Prosjektleder

Torstein Hjellum

Beboer

Siri Blok

Beboer

Ivar Horn

Sosialsjef

Greta Gamlemshaug

Ungdomskontoret

Bente Hellum

Bolig og Bygg

Hauketoprosjektet

Grendehuset, Nebbejordet 21

1266 Oslo 12 - Tlf.. 02-61 74 26

Siri Sandbu

Prosjektleder

Ketil Fjeld

Beboer

Arshad Zia

USBL

Bamble

Sosialkontoret

3971 LANGESUND - Tlf.: 035-7 32 00

Greta Sviggum

Prosjektleder

Hugo Mathiesen

Beboer

Hallgeir Kjell Dahl

Beboer

Tormod Skaugen

Teknisk etat

Ola Bjørn Kjennbakken

Porsgrunn boligbyggelag

Søbstadmyra

Avd. for Kirke, Kultur og Fritid,

Hospitalsløkken 20,

7000 TRONDHEIM - Tlf. 07-54 64 96

Terje Skjeldam

Prosjektleder

Paul Grytan

Beboer

Johan Ali Johansen

Beboer

Hilde Vold

Beboer

Anita Fjæren

Beboer

Stavangergata

NIBR, Nycoveien 1

Postboks 15 - Grefsen

0409 Oslo 4 - Tlf.: 02-15 53 10

Christian Sohlberg

Prosjektleder

Bente Høgberget

Beboer

Nina Wallin Hansen

Beboer

Johan Eliassen

Beboer

Erling K. Melenius

Vaktmester

Sofienberg Nabosentral

Lakkegata 79, oppg. 4

0562 Oslo 5 - Tlf.: 02-19 83 11

Olaug Rønningen

Prosjektleder

Marianne Hedlund

Prosjektleder

OBOS

Hammersborg torg 1,

0179 OSLO 1

Tove Karlsen

Kursarrangører

Anne Sæterdal

NBI

Susanne Søyholt

NBI

Sidsel Sutterud, kurssekretær

NBI

Anne Vislie

NIBR

Innledere

Tore Johannesen

Mandag

Anne Vislie

Hele

Karl Eric Larsson

Tirsdag

Harald Martinsen

Tirsdag

Terje Kawe

Onsdag

Øivind Tjøm

Hele

Øistein Linnerud

Onsdag

Mette Sjølie

Onsdag

PROGRAM**OPPFØLGINGSSEMINAR FOR FORSØKSPROSJEKTENE
5. 6 OG 7 JANUAR 1987****MANDAG 5. JANUAR**

- Ankomst og registrering;
- Kl. 12.00 Lunsj
- Kl. 13.00 Åpning av seminaret;
v/ konsulent Tore Johannesen, KAD
og forskningsleder Anne Sæterdal NBI.
- Bakgrunn for virksomheten
 - Status for forsøksvirksomheten
 - Om seminarets innhold og arbeidsform
- Orientering fra prosjektene
Erfaringsutveksling i plenum og i grupper
- Kl. 16.00 Kaffe
- Mobilisering og opprettholdelse av engasjement over
tid.
Modell for videreføring av arbeidet etter prosjektenes
avslutning.
- Kl. 19.00 Middag
- Kl. 20.30 Video fra danske prosjekter

TIRSDAG 6. JANUAR

- Kl. 8.00 Frokost
- Kl. 9.00 Om rapportering og evaluering fra forsøkene
Innledning til gruppearbeid
- Kl. 11.00 Kaffe
- Gruppearbeid

- Kl. 13.00 Lunsj
- Kl. 14.30 Gruppearbeid
- Kl. 15.30 Plenum
- Kl. 16.00 Kaffe
- Kl. 16.15 "Mot en ny bydel"
- om å se på et område under ett
v/ Karl Eric Larsson, Arkiform
og Harald Martinsen, Vaktmestersentralen på
Opsal
- Kl. 18.00 Pause
- Kl. 19.00 Middag
- Sosialt samvær

ONSDAG 7. JANUAR

- Kl. 8.00 Frokost
- Kl. 9.00 Hva kan gjøres med utearealene i Prestestien?
v/ Øivind Tjøm og Terje Kalve
Det Norske Hageselskap..
- Kl. 10.15 Eksempel på individuell påbygging i borettslag
v/ Øistein Linnerud, NBBL Utbygging A/S
- Kl. 10.30 Spørsmål og diskusjon
- Kl. 11.00 Oppsummering og seminarevaluering
- Kl. 12.00 Lunsj
- Kl. 13.00 Felles avreise til Oslo

ROS & RIS

OPPFØLGINGSSEMINAR FOR FORSØKSPROSJEKTENE 5, 6 OG 7 JANUAR 1987.

Navn:

Prosjekt:

Gi en kort vurdering av hvordan du har opplevd de ulike programpostene:

1. ÅPNING OG INNLEDNING

2. RAPPORTERING

3. EVALUERING

4. MOBILISERING

5. VIDEREFØRING

FAGLIGE INNLEDNINGER:

6. - OM Å SE PÅ ET OMRÅDE UNDER ETT, OPPSALPLANEN

7. - OM UTEAREALENE

8. - OM TILBYGGINGSMULIGHETER I BORETTSLAG

9. - OM GRUPPEARBEIDET

10. - OM SEMINAROPPLEGGET SOM HELHET

11. HVA VIL DU HA MED PÅ NESTE SEMINAR ?

12. HVA KUNNE HA VÆRE GJORT BEDRE ?

PROSJEKT:

Slavangergata 46

TEMA FOR DRØFTINGER PÅ SEMINARET

Hvilke utfordringer/problemer står dere overfor nå?

1. Mobilisere folk til å delta på driften av kaféen.
2. Penger til andre aktiviteter foruten kafédrift, f.eks.: Turer, trimrom

Er det spesielle tema dere ønsker å ta opp på seminaret?

Hvordan komme ~~igang~~ i kontakt med de som ikke tør komme ned i kaféen.

Er det spesielle tema dere ønsker informasjon om/veiledning i?

Konkrete forslag til hva ^{man} kan finne på av aktiviteter/tilbud for forskjellige grupper beboere - og hvordan de selv kan ta del i driften/opplegget for aktivitetene.

- Hvordan unngå "rovdrikt" på ildsjelen ^m

PROSJEKT:

Prestestien.

TEMA FOR DRØFTINGER PÅ SEMINARET

Hvilke utfordringer/problemer står dere overfor nå?

Få kommunen til å forplikte
seg - følge opp faglig/økonomisk

Er det spesielle tema dere ønsker å ta opp på seminaret?

Samarbeide tverrfaglig
tverrsektorielt

Er det spesielle tema dere ønsker informasjon om/veiledning i?

Tilbud til barn/ungdom
modeller?

PROSJEKT:

Bauble

TEMA FOR DRØFTINGER PÅ SEMINARET

Hvilke utfordringer/problemer står dere overfor nå?

- få etablert kontakt m/forettsbq,
veilederinger.

-

Er det spesielle tema dere ønsker å ta opp på seminaret?

Er det spesielle tema dere ønsker informasjon om/veiledning i?

PROSJEKT:

SUBSTANSMYRIF PROSJEKTET.

TEMA FOR DRØFTINGER PÅ SEMINARET

Hvilke utfordringer/problemer står dere overfor nå?

Hvordan få beboerne til å forstå
mulighetene i bolig og miljøfagernes arbeid.

Er det spesielle tema dere ønsker å ta opp på seminaret?

Finansiering. Dette temaet må utdypes.

Er det spesielle tema dere ønsker informasjon om/veiledning i?

Finansiering.